

1-SINF ONA TILI DARSLARIDA MATN ASOSIDA RASM CHIZISH MASHQLARI

*Jizzax viloyati Zarbdor tumani
24-umumta'lim maktabi boshlang'ich sinf o'qituvchisi
Jo'rayeva Umida Turabekovna*

Annotatsiya: Ushbu maqolada 1-sinf ona tili darslarida matn asosida rasm chizish mashqlarining pedagogik ahamiyati, o'quvchilarning nutqini rivojlantirishdagi o'rni hamda ijodiy fikrlashini shakllantirishdagi imkoniyatlari yoritiladi. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining tasavvurini boyitish, matni tushunish darajasini oshirish va mustaqil fikrlashini rivojlantirishda rasmi mashg'ulotlardan samarali foydalanish masalalari ko'rib chiqiladi.

Аннотация: В данной статье рассматривается значение упражнений по рисованию на основе текста на уроках родного языка в 1 классе. Освещается их роль в развитии речи, мышления и творческих способностей учащихся начальных классов.

Abstract: This article discusses drawing activities based on texts in grade 1 mother tongue lessons. The importance of such activities in developing students' speech, imagination and creativity is highlighted.

Kalit so'zlar: ona tili, 1-sinf, matn, rasm chizish, ijodkorlik, nutq rivoji, tasavvur, pedagogik texnologiyalar, boshlang'ich ta'lim.

Bugungi kunda ta'lim tizimida o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirish, nutqini boyitish va ijodiy qobiliyatlarini shakllantirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, boshlang'ich ta'lim bosqichi o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini oshirish va ularning tafakkurini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

1-sinf ona tili darslari o'quvchilarning og'zaki va yozma nutqini shakllantirishda asosiy o'rin tutadi. Bu jarayonda turli interfaol metodlardan foydalanish dars samaradorligini oshiradi. Shunday samarali usullardan biri – matn asosida rasm chizish mashqlaridir.

Matn asosida rasm chizish mashqlari o'quvchilarning matn mazmunini tushunishi, voqealarni tasavvur qilishi va o'z fikrini ifodalashi uchun qulay sharoit yaratadi. Bu mashg'ulotlar o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularni faol ishtirok etishga undaydi va ijodiy tafakkurini rivojlantiradi.

Asosiy qism

Boshlang'ich sinf o'quvchilari tasavvurga boy va ijodkor bo'lishadi. Ularning tasavvurini rivojlantirishda rasm chizish mashg'ulotlari muhim o'rin tutadi. Ona tili darslarida matn asosida rasm chizish mashqlarini tashkil etish orqali o'quvchilarning matnni tushunish darajasi oshadi, nutqi rivojlanadi va mustaqil fikrlash qobiliyati shakllanadi.

Matn asosida rasm chizish mashqlari o'quvchilarning bir nechta ko'nikmalarini rivojlantiradi. Avvalo, o'quvchi matnni diqqat bilan tinglaydi yoki o'qiydi. So'ngra matnda tasvirlangan voqealarni tasavvur qiladi va uni rasm orqali ifodalaydi. Bu jarayon o'quvchining diqqatini jamlash, eslab qolish va fikrlash qobiliyatini mustahkamlaydi.

O'qituvchi dars jarayonida turli xil matnlardan foydalanishi mumkin. Masalan, qisqa hikoyalar, ertaklar, tabiat manzaralari haqidagi matnlar o'quvchilarning qiziqishini oshiradi. O'qituvchi matnni ifodali o'qib beradi yoki o'quvchilarga o'qitadi. Shundan so'ng o'quvchilarga matn asosida rasm chizish topshirig'i beriladi.

Bunday mashg'ulotlar orqali o'quvchilar:

- matn mazmunini yaxshiroq tushunadi;
- voqealarni ketma-ketlikda tasavvur qiladi;
- rasm orqali fikrini ifodalaydi;
- og'zaki nutqi rivojlanadi;
- ijodiy fikrlash qobiliyati shakllanadi.

Masalan, "Bahor keldi" mavzusidagi matn o'qib berilgach, o'quvchilarga bahor faslini tasvirlash topshirig'i beriladi. O'quvchilar quyosh, gullar, qushlar va tabiat manzaralarini rasimga tushiradilar. So'ngra har bir o'quvchi o'z rasmini izohlab beradi. Bu jarayon o'quvchilarning so'z boyligini oshiradi va nutqini ravonlashtiradi.

Matn asosida rasm chizish mashqlarini tashkil etishda o'qituvchi o'quvchilarning yosh xususiyatlarini hisobga olishi zarur. 1-sinf o'quvchilari uchun qisqa va sodda matnlar tanlanadi. Rasm chizish jarayonida o'quvchilarga erkinlik berish, ularning ijodiy fikrlarini qo'llab-quvvatlash muhimdir.

Shuningdek, rasm asosida qayta hikoya qilish mashqlari ham samarali hisoblanadi. O'quvchi o'zi chizgan rasimga qarab matn mazmunini qayta so'zlab beradi. Bu mashg'ulotlar o'quvchilarning xotirasini mustahkamlaydi va mustaqil fikrlashini rivojlantiradi.

Matn asosida rasm chizish mashqlari o'quvchilarning estetik didini ham shakllantiradi. Ular ranglardan to'g'ri foydalanishni, rasmni tartibli chizishni o'rganadilar. Bu esa o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini yanada rivojlantiradi.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etilgan bunday mashg'ulotlar darsning qiziqarli va samarali o'tishiga yordam beradi. O'quvchilar darsda faol ishtirok etadi, mustaqil ishlashga o'rganadi va o'z fikrini erkin ifodalaydi.

Xulosa

1-sinf ona tili darslarida matn asosida rasm chizish mashqlaridan foydalanish o'quvchilarning nutqini rivojlantirish, tasavvurini boyitish va ijodiy fikrlashini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Bunday mashg'ulotlar o'quvchilarning matnni tushunish darajasini oshiradi va darsga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi.

O'qituvchi tomonidan rasmi va ijodiy mashg'ulotlarni samarali tashkil etish orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarining bilim va ko'nikmalarini rivojlantirish mumkin. Natijada mustaqil fikrlaydigan, nutqi ravon va ijodkor o'quvchilarni tarbiyalashga erishiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ona tili darsligi. 1-sinf. Toshkent – 2023.
2. Boshlang'ich ta'lim metodikasi. Toshkent – 2022.
3. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar asoslari.
4. Boshlang'ich ta'limda innovatsion metodlar. Toshkent – 2021.